

Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΓΚΑΝΤΑΡΑ

Zainul Wahab

Αρχαιολόγος

Διευθυντής του Μουσείου Μαρντάν, ΒΔ Πακιστάν

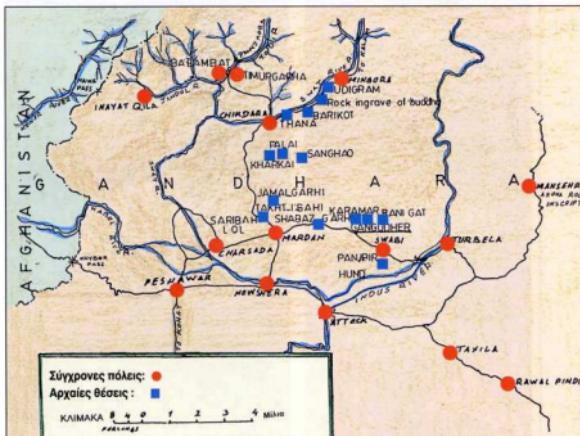
Η αρχαία περιοχή της Γκαντάρα (χώρα των Γανδαρών ή Γανδαρίτικ κατά τον Στράβωνα), της οποίας η σημερινή επαρχία Μαρντάν περιγράφεται ως στρατηγικό κέντρο, αναφέρεται για πρώτη φορά στη Ριγκβέδα, το αρχαιότερο ιερό βιβλίο των Αρίων, που έφτασαν στην κοιλάδα του Ινδού ποταμού περί το 1500 π.Χ., καθώς και στις αχαμενικές επιγραφές του βου-5ου αιώνα π.Χ., ως μια πλούσια αχαμενική σατραπεία, η οποία, εκτός από τον υψηλό φόρο υποτελείας που πλήρωνε, τροφοδοτούσε τον ιρανικό στρατό με ένοπλα σώματα. Είναι η Κιεν-το-λο ή Γκαντάρα των γνωστών κινέζων προσκυνητών που την τοποθετούν ομόφωνα δυτικά του Ινδού ποταμού. Η πρωτεύουσά της Που-λού-σα-πιλό ή Παρασαπούτρα αναφέρεται ότι βρίσκεται σε απόσταση περίπου τριών ή τεσσάρων ημερών πεζοπορίας από τον Ινδό ποταμό. Η περιγραφή αυτή αντιστοιχεί ακριβώς στη θέση της Πεσάβαρ που, μέχρι την εποχή του μογγόλου αυτοκράτορα Ακμπαρ, ήταν γνωστή με το παλιό της όνομα Παρασαβάρ.

Tα ακριβή σύνορα της Γκαντάρα δεν δίνονται, αλλά το μέγεθος της προσδιορίζεται σε 1000 ή [κινέζικη μονάδα μέτρησης]. ή 186 μίλια από ανατολάς προς δυσμάς, και 800 ή 133 μίλια από βορρά προς νότο. Επομένως, η Γκαντάρα ήταν η περιοχή που βρίσκεται μεταξύ της επαρχίας Λαγκανά και της πόλης Τζαλάλαμπαν στα δυτικά, τους λόφους Σουάτ και Μπούνερ στα βόρεια, τον Ινδό ποταμό στα ανατολικά και τους λόφους του Κάλαμπαγκ στα νότια. Μέσα σε αυτά τα όρια βρίσκονται πολλές από τις φημαλένες θέσεις του αρχαίου Πακιστάν, εκ των οποίων ορισμένες έγιναν ονομαστές από τα κατορθώματα του Μεγάλου Αλέξανδρου και άλλες από τις αναφορές των κινέζων προσκυνητών.

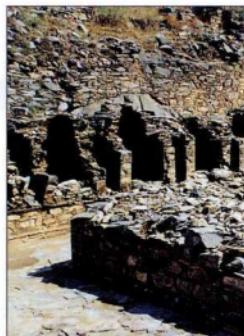
Έκτος από το στρατικό σύστημα κακιεύρησης η περιοχή κυριαρχία κληροδότησε σε αυτή την περιοχή και τη χρήση της αρματικής γραφής που υιοθετήθηκε για τις επίσημες επικοινωνίες σε ολόκληρη την σχανή Περιοχή Αυτοκρατορία, γεγονός που τεκμηρώνεται από μια αρματική επιγραφή που βρέθηκε στα Τάξηλα. Η υπάρχει εμπορικών σχέσεων μεταξύ περιοχής και ινδικής στρατείας εκείνη την εποχή καταδεικνύεται από το γεγονός ότι ένας πρώιμος τύπος αργυρού νομίσματος, που βρέθηκε σε αυτό το τμήμα της Ινδίκης Χερσονήσου, έχει κοπεί σύμφωνα με τον περιστού κανόνα, και τα νομίσματα, που αναφέρονται ως «νομίσματα από λιγοσήμην ράρδο αργύρου», ισοδυναμούν με δηπολικούς σήλους, με μισό σήλο, με τέταρτο του σήλου και με τα εναντιράιτα ασημένια νομίσματα (καρσαπανά) που είναι κάπως μεταγενέστερα.

Από τη Γκαντάρα περνούσε μια από τις κύριες εμπορικές αρτηρίες που συνδέαν, μέσω της Βακτριανής, της Κάπιας, της Πουσκαλαβάτη (Καροάντα), της Ουνταμπάνταπούρα (Χουντ) και της πόλης Τάξηλα, την κεντρική Ασία με την Ινδία. Αυτή η αρτηρία επρόκειτο να γίνει η βασιλική λεωφόρος που περιέγραψε ο Μεγασθένης την εποχή της Αυτοκρατορίας των Μαρύα και

1. Αρχαιολογικές θέσεις στην περιοχή της Γκαντάρα.

2. Στούπα στο Μαρντάν
(Jamal Gareh).

έπαιξε εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στην ιστορία αυτής της περιοχής. Λόγω της μεταγενέστερης παράκαμψης και της συνακόλουθης παρακμής αυτής της διαδρομής διακόπτηκαν οι εμπορικές επαφές με τις ζένες χώρες και η Γκαντάρα κατέληξε ασήμαντη.

Αυτή γίνανταν και η διαδρομή που ακολούθησε ο Αλέξανδρος, ο οποίος, διεκδικώντας τις χαμένες επαρχίες της Αυτοκρατορίας των Αχαμενιδών, εισέβαλε στις πεδιάδες του Πανζάμπη την άνοιξη του 326 π.Χ., όπου αντιμετώπισε σθεναρή αντίσταση στη Μάσσαγα (κοιλάδα Ταλάς), τη Βάζα (Μπαρικότ), τη Ωρά (Ουντεγκράμ) την Καρασάντα και την Άσρον, πριν φθάσει στη Χουντ. Στη Χουντ διέβη τον ποταμό κι εφτασε στα Τάελά, όπου έμεινε για μερικές εβδομάδες, πανηγυρίζοντας κατά τον συνήθη ελληνικό τρόπο με θυσίες και αγύνες, και στη συνέχεια πορεύτηκε ανατολικά για να επιτεθεί στον Πάρω, τον ισχυρό

ηγεμόνα του Παντζάμπη. Ο Αλέξανδρος πέθανε τον επόμενο χρόνο και η κατάσταση ανετράπη για τις ελληνικές φρουρές, οι οποίες εκδώκηται ή εξολοθρεύτηκαν.

Λίγο αργότερα, ο Τσαντραγκούάτη Μωρά επιβλήθηκε δύναμικά στο Πανζάμπη και την Γκαντάρα. Ο γεγονός του Ασόκα τον ξεπέρασε σε φήμη, ενώ το γεγονός ότι ασπάστηκε το βουδισμό είχε άμεση και βαθιά επίδραση στις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες του λαού του. Μέχρι ότι ήτανάτο του (περί το 232 π.Χ.) αφοσιώθηκε στη διάδοση της νέας θρησκείας, τόσο μεταξύ των υπτκόνων του όσο και στα έδαφη πέραν των συνόρων του. Το οραμά του ήταν να αντικαταστηθεί ένα σύστημα που βασιζόταν στη βία με ένα άλλο βασισμένο στη δικαιοσύνη και να ενώσει το λαό του σε μια καθολική αγάπη της ανθρωπότητας. Λαμπρά τεκμήρια της διοικησής του είναι η περίφραση επιγραφής, σε ελληνική γλώσσα, που βρέθηκε χραγμένη σε βράχους στο Σαμάζ, Γκάρι και τη Μάνσερα -δύο σημαντικές πόλεις πάνω στους εμπορικούς δρόμους των καραβανιών-, όπου δίνονταν βουδιστικές συμβουλές. Είναι φανερό ότι ο βουδισμός έφτασε στην Γκαντάρα χάρη, κυρίως, στις προπολιθικείς του Ασόκα.

Κατόπιν από τα μνημεία που ανέγειρε ο Ασόκα καταστράφηκαν στη δάρκεια των βιαών βραχυκανών αντιδράσεων κατά τον βουδισμόν, αλλά η ίδια η θρησκεία, της οποίας αποτελούσαν απλώς τα ορατά σύμβολα, είχε ρίζωσει γερά υπό την προστασία διάδοχων βασιλέων -Ελλήνων (βασιλείς της Βακτριανής), Σακών, Παρθίων και Κουσαν-, και συνέχισε να εξαπλώνεται με χιλιάδες βουδιστικές στούπες (ταφικά μνημεία), ιερά και μοναστήρια που οι πιστοί εγκαθίδρουν σε ολόκληρη την περιοχή.

Ο βασουμέντα, ο τελευταίος των μεγάλων αυτοκρατόρων Κουσαν, ήττηθήτηκε από τον Αργασάρ, τον ιδρυτή της περισηκή δυναστείας των Σασανιδών (226-240 μ.Χ.), όπαν ο τελευταίος εισέβαλε στην Γκαντάρα και το Πανζάμπη. Στα μέσα του 4ου αιώνα οι Κουσανοί συντείθησαν από τον Σαπούρη Β', ο οποίος, αφού διέσχισε την καρδιά της Γκαντάρα και του Πανζάμπη, εισέβαλε στην αυτοκρατορία των Κουσαν. Η νίκη του Σαπούρου του Β' είχε ως αποτέλεσμα την εισροή χάλ-

3. Ανάγλυφη στήλη με επιστροφή από κιονόκρανο κορινθιακού ρυθμού.

4. Θρησκευτικός βωύδας σε πάνω σε αντεπραμένα ανθρώπου, τεχνή της Γκαντάρα με έντονη ελληνιστική επιδρούση.

5. Τμήμα της αρχαίας πόλης Ευβόλια (σημερινή Χούντη) που βρίσκεται κοντά στο σημείο όπου ο Περδίκκος και ο Ηφαίστιος έζειραν τον Ινδό ποταμό με πλωτή γέφυρα.

6. Ανασκαφή του γράφοντος στη Χούντη.

κινων σασσανιδικών νομισμάτων που συνεχίστηκε και στην επόμενη γενεά. Από την παρακμή των Σασσανιδών σε αυτή την περιοχή ήως την άφιξη των Λευκών Ούννων (δηλαδή από το 390 μέχρι το 460 μ.Χ.) οι Κυντάρα Κουστά φαίνεται πως διατήρησαν την θινύουσα θέση τους στα βορειοδυτικά του Παντζάμπ. Το 460 μ.Χ., η Γκαντάρα κατελήφθη και παλι από τους Λευκούς Ούννους, που σκόρπισαν το θάνατο και την καταστροφή σε αυτή την κάποιας ευημερούσα περιοχή, όπως δείχνουν τα λαμπρά κατάλοιπα της μνημειώδους βουδιστικής τέχνης.

Η τέχνη της Γκαντάρα

Η σχολή της βουδιστικής τέχνης της Γκαντάρα, που εμφανιστήκε στις αρχές του 1ου αιώνα μ.Χ. (τρεις αιώνες μετά τον Μεγάλο Αλέξανδρο), βρίσκοταν ακόμη σε εμβρυακή κατάσταση όταν οι

Πάρθες αντικατέστησαν τους Σάκες στην Γκαντάρα, και έτσι επιμέροστηκε από την ελληνιστική αναβίωση που ήταν συνδεδεμένη με το παρθικό καθεστώς έως τα μέσα του αιώνα. Η εξάπλωση του βουδισμού είχε ως αποτέλεσμα να χτιστούν πολλές στούπες και μικρά iερά και να αυξήθει η ζήτηση για τα αγάλματα που τα στόλιζαν. Τα γλυπτά αυτά, επηρεασμένα από την ελληνιστική τέχνη χαρακτηρίζονται γενικά ως τέχνη της Γκαντάρα. Η ένη πειδραία ήταν έντονη κυρίως στα πρώμα στάδια της τέχνης αυτής. Από ένα σημείο και πέρα η παραγωγή εμπορευματοποιείται, κι αυτό που κάποτε ήταν τέχνη τείνει να μετατραπεί σε βιοτεχνία. Ακολουθεί η παρακμή της τεχνοτροπίας που φαίνεται στη μηχανική επανάληψη παραδοσιακών τύπων και στερεότυπων μοτίβων. Ωστόσο, η εξάρετη δεξιότεχνία στην ακρίβεια του σκαλίσματος και της επεξέργασίας της λεπτομέρειας της περιόδου εκείνης είναι αξιόπρο-

7. Η κλιμακωτή κατασκευή από ψαμμόλιθο, με ανάγλυφη παρόδηση στην οποία είναι εμφανής η ελληνιστική επίδρωση.

8. Ανάγλυφο με θέματα από τη ζωή του Βούδα της τέχνης της Γκαντάρα.

9. Προτομή του Βούδα φιλοτεχνημένη σύμφωνα με ελληνιστικό πρότυπο.

οεκτή και φαίνεται καθαρά στα αγάλματα του Βούδα και του Μπονιάστρα. Η πρώτη σχολή τέχνης της Γκαντάρα λήγει με το θάνατο του Βασουντέβα (230 μ.Χ.).

Αργότερα, εμφανίζεται μια δεύτερη σχολή, η οποία είναι ουσιαστικά προϊόν της επιδραστής του Βορειοδυτικού τμήματος της χώρας. Τα έργα της χαρακτηρίζονται από τη χρήση πηλού και γύψου και η τεχνοτροπία της είναι πιο εξελιγμένη από εκείνη των παλαιών γλυπτών της Γκαντάρα.

Στη συνέχεια αναφέρονται μερικές από τις σημαντικότερες πόλεις της Γκαντάρα (τη σημερινή κοιλάδα της Πεσαβάρ).

Πεσαβάρ (Πουρουσαπούρα)

Η μεγάλη πόλη που σήμερα ονομάζεται Πεσαβάρ αναφέρεται για πρώτη φορά από τον Φαχιάν, το 400 μ.Χ., με την ονομασία Φαλεού-σα. Κατόπιν τη μηνυμούνει ο Σουν-Γιουν το 502 μ.Χ., όταν ο βασιλιάς της Γκαντάρα βρίσκοταν σε πόλεμο με το βασιλιά του Καπίν, δηλαδή της Καμπούλ και του Γκαζί, και των γύρω περιοχών. Ο Σουν-Γιουν δεν ονομάζει την πόλη, αλλά την αποκαλεί πρωτεύουσα. Η περιγραφή της μεγάλης σπουδάστη του βασιλιά Κάνισκα την οποία δινει ο Σιουν-Γιουν αρκεί για να αποδείξει την ταυτότητά της. Τον καιρό της επισκεψής του Χοσουάν-Τσανγκ, το 630 μ.Χ., η βασιλική οικογένεια είχε εκλειψει και το βασιλείο της Γκαντάρα ανήκε πλέον στην επικράτεια της Καπίσα ή Καμπούλ. Ο Χοσουάν-Τσανγκ καταγράφει το όνομα της ως Που-λου-σα-που-λο ή Παρασβάρ και αναφέρεται στη πόλη είχε μέγεθος 40 λι (ή περίπου 6 μίλια). Αναφέρεται ξανά από τον Μασούντι και τον Αλμπιρούν, τον 100 και τον 110 αιώνα, με το όνομα Παρασβάρ και ξανά από τον αυτοκράτορα των Μογγόλων Μπατμπού, τον 16ο αιώνα. Το σημερινό της όνομα πιθανώς να οφείλεται στον Άκμπαρ: η αγάπη του για νεωτερισμούς τον οδήγησε να αλλάξει το αρχαίο Παρασβάρ, του οποίου δεν γνώριζε το νόημα, σε Πε-

σαβάρ, που εύκολα κατανοείται ως «παραμεθόριος πόλη». Ο Αμπούλ Φαζάλ παραθέτει και τις δύο ονομασίες.

Η αρχαία Πεσαβάρ ήταν σπουδαίο κέντρο μάθησης και γνωστή για το «δίσκο του διακονιάρη Βούδα» κατόιερ δέντρο. Η περάστα στούπα της Κανίσκα, που βρίσκοταν στη νότια πλευρά του ιερού δέντρου, περιγράφεται από όλους τους προσκυντές. Είχε ύψος πάνω από 400 πόδια (120 μ.). Ο Αμπούλ Φαζάλ και ο Μπαμπούρ αναφέρουν επίσης το Γκοργκάθρι, έναν άλλο περίφημο θρησκευτικό χώρο. Σπήν πάλη αυτή επί αιώνες ανήσκε η ινδοελληνική τέχνη της Γκαντάρα.

Πουσκαλαβάτι (Καρσάντα)

Σύμφωνα με τον Αρριανό, η Πευκέλα ήταν μεγάλη πόλη με πολλούς κατοίκους και δεν απειχε πολύ από τον Ινδό ποταμό. Ήταν η πρωτεύουσα του ήγεμονα Αστή (Ιάων Χάστη), που σκοτώθηκε σε μάχη από τον ελλήνη στρατηγό Ηρακιστών. Ο κινέζος προσκυνητής Χουσάν-Τσανγκ την ποτεύθει 100 λι (17 μίλια) νοτιοανατολικά της Πεσαβάρ. Σίγουρα πρόκειται για τη σημερινή Χασταγκάρη ή «Οκτώ πόλεις» της οποίας η Χαρσάντα παποτελεί σημαντικό τμήμα.

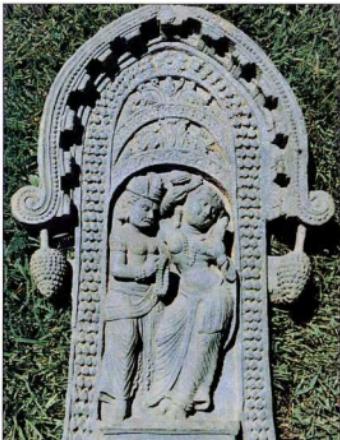
Το σύγχρονο όνομα της Χασταγκάρη (ίσως να οφείλεται σε μικρή παραλλαγή της παλαιάς ονομασίας Χασταγκάρη, η «πόλη του Αστή» που αναφέροταν στην πρωτεύουσα του Αστή, ηγεμόνα του Πουσκαλαβάτη. Στα καποτιά χρόνια της Πουσκαλαβάτη ήταν γνωστό για τη μεγάλη σπουδάστη της ποτεύης στην οποία ήταν οικοδομήθηκε στο σημείο που, σήμερα λεει η παραδοση, ο Βούδας πρόσφερε τα μάτια του διακονία.

Τα αρχαία κατάλοιπα της Πουσκαλαβάτη είναι ορατά με τη μορφή δύο μεγάλων τύμβων γιανών ως Μπέλα Χισάρ και Σεϊκάν Ντερί. Πρόσφατα και οι δύο έχουν ανασκαφεί μερικώς, και αποκαλύψαν πλήθος έργων της τεχνοτροπίας της Γκαντάρα.

Σαμπάζ Γκάρι

Η περιφέρεια του Μαρντάν είναι κατά γενική οικολογία το κέντρο του βουδιστικού πολιτισμού. Αποτελείται από δύο περιοχές, το Μαρντάν και το Σβάμπι. Στην Γκαντάρα υπήρχαν θρησκευτικές αρχαίες πόλεις από τις οποίες οι δύο βρίσκονται στην περιφέρεια του Μαρντάν. Μια από αυτές τις πόλεις, η Σαμπάζ Γκάρι, βρίσκεται στην περιοχή του Μαρντάν, ενώ η άλλη, η Χουντ, στην περιοχή Σβάμπι. Στη Σαμπάζ Γκάρι χαράχτηκαν οι βουδιστικές εντολές στο βράχο του Ασάκα. Αυτές περιέχουν βασικές αρχές της διδασκαλίας του Βούδα, ιδιαίτερα εκείνες που αφορούν στο σεβασμό προς τους γονείς και τους δασκάλους.

Κοντά στη Σαμπάζ Γκάρι βρίσκεται ο χώρος του Τσανάκ Ντερί, που ανέσκαψε η ιαπωνική αρχαιολογική αποστολή του Πανεπιστημίου του Κύοτο. Σύμφωνα με τον κινέζο προσκυνητή Χουσάν-Τσανγκ, που επισκέφθηκε αυτή την κοιλάδα το 630 μ.Χ., υπήρχε μια σπουδά στο Τσανάκ Ντερί ή εκεί κοντά, που είχε χτιστεί στη μήμη των μιάων του Βιοβάντρα. Είχε θεωρηθεί ως δεσδομένο ότι η μητέρα του βασιλιά Ασάκα προερχόταν από αυτή την περιοχή.

ΧΟΥΝΤ

Το ακριβές όνομα της πόλης αυτής ήταν Ουνταμπάνταπούρ, που σημαίνει «Άνω πόλη». Αυτό υποδεικνύει ότι υπήρχε και κάτω πόλη. Ο προσκυνητής Χουσάν-Τσανγκ περιγράφει την Ουνταμπάνταπούρ με τη νότια πλευρά της στον ποταμό. Η περιγραφή αυτή αντιστοιχεί ακριβώς στη θέση της σημερινής πόλης Χουντ. Ο Άλμπιρονι καταγράφει αυτή την ονομασία της πόλης το 1030 μ.Χ., ως Βαϊχάντ και ο Μίρζα Μογκάλ Μπεγκ, το 1790, ως Οχίντ. Συμφωνούμενοι με αυτούς τους συγγραφείς η πόλη Βαϊχάντ ήταν η πρωτεύουσα της Γκαντάρα.

Την εποχή του Χουσάν-Τσανγκ η πόλη είχε περιμέτρο 20 li, δηλαδή πάνω από 3 μίλια, και είναι λογικό να υποθέσουμε ότι θα επεκτάθηκε κατά την περίοδο της δυναστείας των Χίντου Σαχί. Πάντας, ήδη από την εποχή των Μογγόλων Αυτοκρατόρων της Ινδίας, είχε ερειπωθεί και ο Άκματρος διέταξε την κατασκευή οχυρού, το περιγράμμα του οποίου είναι ορατό ακόμα σήμερα.

Από την Πούλατσα (Σαμπάτ, Γκάρι), ο Χουσάν-Τσανγκ ταξιδεύει 200 li, ή 33 μίλια, νοτιοανατολικά στο Ου-το-Κιά-Χαν-Τσα που αποκαταστάθηκε ως Ουντακάντα. Η πόλη υφίσταται τη διαρκή διείσδυση του ίνδυν ποταμού ο οποίος έχει συμπαρασύει το μισό τουλάχιστον μέρος της παρθένης πόλης. Οι συνεχείς ανακαλύψεις ινδο-σκυθικών νομισμάτων αποτελούν ικανή απόδειξη ότι η πόλη υπήρχε ήδη στις αρχές της χριστιανικής εποχής.

Αφότου η Πουσκαλαβάττι (Καρσάντα) παραδόθηκε στον Μέγα Αλέξανδρο, ο Αριάνος αναφέρει ότι αυτός κατέλαβε κι άλλες μικρές πόλεις κατά μήκος του ποταμού Καμπούν, και τελικά έφτασε στην Ειμπόλιμα, μια πόλη που δεν απειχε πολύ από την Άσσον Πέτρα, όπου άφησε τον Καραρέ που συγκεντρώσει ειφοδία για τα ενδεχόμενο τοπικής αντίστασης. Πριν φύγει από τη Βάζρα (Μπαρικότ) του Σουάτ, ο Αλέξανδρος, με τη συνήθη προσοντικότητά του, είχε αποστείλει τον Ηφαστίωνα και τον Περδίκα στον ίνδο ποταμό με διαταγή να προετοιμάσουν τη ζεύξη του ποταμού με πλωτή γέφυρα. Το ακριβές σημείο της διάστασης του ποταμού δυστυχώς δεν αναφέρεται. Δεν υπάρχει όμως αμφιβολία ότι αυτή είναι η θέση της Χουντ.

The Gandhara Area

Z. Wahab

The Gandhara area is mentioned for the first time in the Rig-veda, the oldest sacred book of the Aryans who arrived at the valley of the River Indus around 1500 BC, as well as in the Achaemenian inscriptions of the sixth to fifth century BC. In both sources this area is described as a wealthy Achaemenian satrapy, which, not only was paying a high tribute, but also was supplying the Iranian army with armed corps. The Chinese pilgrims, who unanimously place the Gandhara area to the west of the River Indus, call it Kien-to-lo. It is namely the district surrounded by the Lagman region and the city of Djallabad to the west, the Souat and Bouner hills to the north, the River Indus to the east and Kalabag hills to the south. These same boundaries were enclosing many famous sites of ancient Pakistan, some of which are renowned due to the deeds of Alexander the Great, while others are celebrated thanks to the writings of the Chinese pilgrims.

10. Ανάλυση με περισσότερη άριθμη ζεύγους (ινών σκηνή γάμου) όπου οι πτυχώσεις θυμίζουν καθαρά την ελληνιστική τέχνη.

Ολόκληρη η περιφέρεια του Μαρντάν περιέχει ερείπια βουδιστικών μοναστηρών και εγκαταστάσεων και τα περισσότερα γλυπτά του Μουσείου της Πεσαράν προέρχονται από διάφορες τοποθεσίες της περιφέρειας αυτής, αν και ολόκληρη η κοιλάδα της Πεσαράν είναι εξίσου πλούσια σε αρχαιολογικούς χώρους.

Τακτ-Μπάι

Από την εποχή της ανασκαφής του, στο πρώτο ήμισυ του αιώνα, τα Τακτ-Μπάι που υπομινεί «Οροπέδιο της Ανάξεως» έχει κινήσει το επιστημονικό ενδιαφέρον. Έχουν γίνει πολλές ανασκαφές και οι αρχαιοτήτες του βρίσκονται διάσπαρτες σε διάφορα μουσεία. Ακόμη και σήμερα τα ερείπια είναι πολύ εντυπωσιακά και πρόσφατα ο χώρος ανακτήριζεται με «Μνημείο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομίας».

Το Τακτ-Μπάι βρίσκεται σε έναν απομονωμένο λόφο, σχεδόν στο μέσο μεταξύ του Μάλακαντ και του Χαστιναγκάρ. Περιγράφεται ως άγονος μετρίου ύψους, που σχηματίζει τρεις πλευρές ενός τετραγώνου, με την ανοιχτή πλευρά προς τα βορειοδυτικά. Το υψόμετρό του είναι 1859 ποδιά (περίπου 560 μ.) πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας και 650 πόδια (περίπου 195 μ.) πάνω από τις πεδιάδες του Γουσάφσα. Βρίσκεται δε περίπου 10 μίλια βορειοδυτικά του Μαρντάν.

Ένα αρχαίο βουδιστικό μοναστήρι σώζεται σε σχετικά καλή κατάσταση. Ογκώδη τείχη περιβάλλουν το κύριο ιερό που χρονολογεύεται από τον 1ο έως τον 7ο αιώνα μ.Χ. Πάνω στη νότια πλαγιά του λόφου βρίσκεται η κυρίως σπουδή, στο κέντρο της αυλής, με ναύδρια στις τρεις πλευρές της που ήταν διακοσμημένες με γλυπτά του Βούδα. Από αυτή την πρώτη αυλή, οκλαδά οδηγούν σε μια άλλη, δεύτερη, στενόμακρη αυλή που είναι γεμάτη από λείψανα από αναθηματικές στούπες και μικρούς ναούς.